

Lý luận về quản lý hoạt động giáo dục đạo đức cho học sinh tiểu học

Nguyễn Văn Quỳnh*

*ThS, Trường tiểu học An Bình B, An Bình, thành phố Dĩ An, tỉnh Bình Dương

Received: 22/8/2024; Accepted: 12/9/2024; Published: 23/9/2024

Abstract: Ethics is a system of social standards and rules that regulate the relationship between individuals and between individuals and society. Moral education for elementary school students is the purposeful, planned impact of educators on students to form students' awareness, emotions and moral beliefs, and create good habits. Ethical behavior meets the educational goals of the school. Moral education for elementary school students is a long and complex process that requires the entire society to pay attention, in which elementary schools play a leading role. The article presents the management of moral education for elementary school students

Keywords: Manage activities, moral education, elementary school students

1. Mở đầu

Giáo dục đạo đức cho học sinh (HS) là một phạm trù trung tâm của lý luận giáo dục. Lý luận về giáo dục đạo đức luôn vận động, phát triển cùng với sự vận động phát triển của lý luận giáo dục nói chung, của hệ tư tưởng xã hội, của văn hóa dân tộc và thời đại trong các giai đoạn lịch sử cụ thể. Trong xu thế hội nhập hợp tác quốc tế hiện nay, nhiều giá trị văn hóa, đạo đức mới hình thành, nhiều giá trị văn hóa, đạo đức cũ không còn phù hợp, nảy sinh mâu thuẫn giữa đạo đức mới và đạo đức cũ, giữa truyền thống và hiện đại, giữa dân tộc và thời đại. Điều đó đặt ra vấn đề phải nghiên cứu về giáo dục đạo đức và quản lý các hoạt động giáo dục đạo đức (HGDĐĐ) cho HS hiện nay.

Giáo dục là một hoạt động xã hội rộng lớn liên quan trực tiếp đến lợi ích, nghĩa vụ và quyền lợi của mọi người dân, mọi tổ chức kinh tế - xã hội. Giáo dục là nền tảng cơ bản và là động lực để xã hội phát triển. Do vậy ngày nay trên thế giới, bất cứ nước nào dù lớn hay nhỏ, giàu hay nghèo, dù phát triển hay đang phát triển, bao giờ cũng phải quan tâm đến giáo dục, trong đó có GDĐĐ và khâu quan trọng là quản lý giáo dục (QLGD). Vì chỉ có thông qua QLGĐ mới có thể thực hiện có hiệu quả các chủ trương, đường lối, chính sách giáo dục quốc gia, địa phương, cơ sở, đảm bảo thực hiện các mục tiêu giáo dục, nâng cao chất lượng giáo dục.

Thực tiễn ở thị xã Dĩ An, tỉnh Bình Dương thời gian qua cho thấy, ở những trường mà CBQL, GV, nhân viên và CMHS nhận thức được tầm quan trọng của HGDĐĐ và quản lý HGDĐĐ đối với sự phát triển toàn diện của HS; tổ chức, quản lý tốt HGDĐĐ

thì chất lượng dạy và học được nâng cao, đặc biệt là ngăn ngừa được các tệ nạn xã hội xâm nhập học đường. Trong thời gian qua, HGDĐĐ đã được triển khai thực hiện ở hệ thống các trường tiểu học ở thị xã Dĩ An, luôn được sự quan tâm của các cấp lãnh đạo, các thầy cô giáo, các tổ chức, các lực lượng tham gia giáo dục khác. Các trường tiểu học trong thị xã đã và đang chú trọng phát triển, nâng cao chất lượng giáo dục đào tạo, đổi mới nội dung, chương trình, hình thức, phương thức quản lý các hoạt động giáo dục, trong đó có GDĐĐ, vì vậy, bước đầu đã đạt được một số kết quả nhất định. Tuy nhiên, do nhiều nguyên nhân khác nhau, ở một số trường tiểu học trên địa bàn thị xã Dĩ An, HGDĐĐ chưa được quan tâm đúng mức; công tác lãnh đạo, chỉ đạo, tổ chức thực hiện và kiểm tra, đánh giá kết quả HGDĐĐ và quản lý HGDĐĐ cho HS chưa chặt chẽ, đồng bộ, khoa học. Vì vậy, bên cạnh phần đông HS có hạnh kiểm, ý thức đạo đức tốt vẫn còn một bộ phận HS kém hiểu biết về các giá trị đạo đức, có thái độ, hành vi không phù hợp với chuẩn mực đạo đức, chưa tích cực trong học tập, rèn luyện để trở thành con ngoan, trò giỏi,...

Đã có một số công trình nghiên cứu của các tác giả về GDĐĐ và quản lý HGDĐĐ cho HS các trường trung học cơ sở, trung học phổ thông được khai thác trên một số khía cạnh khác nhau, nhưng việc đi sâu nghiên cứu một cách có hệ thống về cơ sở lý luận và thực tiễn của hoạt động này ở bậc tiểu học tại thị xã Dĩ An, tỉnh Bình Dương thì chưa được quan tâm trong các công trình nghiên cứu, điều đó đã thúc đẩy tác giả lựa chọn vấn đề: **“Quản lý HGDĐĐ cho HS ở các trường tiểu học, thị xã Dĩ An, tỉnh Bình Dương hiện**

nay” làm đề tài luận văn tốt nghiệp.

2. Nội dung nghiên cứu

2.1. Khái niệm, mục đích và nội dung QLHĐ GDĐĐ cho HSTH

2.1.1. *Khái niệm*: Quản lý HĐGDĐĐ cho HSTH là hệ thống những tác động có mục đích, có kế hoạch của CTQL đến hoạt động của các lực lượng tham gia vào quá trình GDĐĐ cho HS, nhằm tổ chức, điều khiển các hoạt động đó phối hợp thống nhất với nhau hướng vào thực hiện có chất lượng và hiệu quả MTGD của nhà trường.

2.1.2. *Mục đích quản lý HĐGDĐĐ cho HSTH* là đảm bảo cho các HĐGD diễn ra theo một hệ thống nhất quán, phù hợp với quy luật giáo dục, nhằm khai thác, sử dụng có hiệu quả các tiềm lực của nhà trường và xã hội cùng tham gia vào quá trình giáo dục. GDĐĐ cho HSTH là một nhiệm vụ trung tâm của nhà trường, đòi hỏi mọi GV, mọi lực lượng trong nhà trường cùng tham gia. GDĐĐ cho HS không phải chỉ bằng những bài giảng về đạo đức công dân, mà phải thông qua mọi loại hình hoạt động đa dạng của nhà trường. Quản lý HĐGDĐĐ cho HS có nhiệm vụ huy động mọi tiềm lực và tổ chức, phối hợp các lực lượng cùng tham gia vào quá trình giáo dục. Đảm bảo cho hoạt động của các lực lượng không mâu thuẫn với nhau mà phải cùng hướng tới một mục tiêu chung của nhà trường.

2.1.3. *Nội dung quản lý HĐGDĐĐ cho HSTH* là quản lý toàn bộ các lực lượng tham gia vào hoạt động giáo dục và mọi hoạt động của các lực lượng đó. Phương thức quản lý chủ yếu là thông qua hệ thống kế hoạch giáo dục của nhà trường tiểu học. GDĐĐ cho HSTH bao giờ cũng diễn ra theo những quy luật của quá trình giáo dục, người quản lý có chức năng nắm quy luật đó và đề ra các nguyên tắc chỉ đạo hoạt động giáo dục sao cho phù hợp với quy luật. Trên cơ sở đó, xác định nội dung, phương pháp, hình thức tổ chức giáo dục cho từng loại đối tượng, dự kiến phân chia thời gian theo thời khóa biểu của từng tuần, từng tháng, từng quý, từng học kỳ đến cả năm học, cả khóa học. Tức là, người CBQL nhà trường phải xây dựng được kế hoạch quản lý ngắn hạn, trung hạn, dài hạn cho các hoạt động GDĐĐ HS.

2.2. Nội dung QLHĐ GDĐĐ cho HSTH

Nội dung QLHĐ GDĐĐ cho HSTH bao gồm:

2.2.1. *Quản lý kế hoạch HĐ GDĐĐ cho HSTH*

Quản lý việc XDKH HĐGDĐĐ cho HSTH là một nội dung cơ bản của nhà trường tiểu học.

Kế hoạch HĐGDĐĐ cho HSTH phải được xây dựng trên cơ sở khoa học, đúng qui trình (gồm: lập dự thảo kế hoạch, họp thảo luận dự thảo đối với các

bộ phận có liên quan và thống nhất, điều chỉnh trước khi ban hành), có tính thực tiễn, tính khả thi cao. XDKHHĐGDĐĐ cho HS cần phải thực hiện theo các nội dung cụ thể, đó là: xác định đúng mục tiêu HĐGDĐĐ cho HS theo ý kiến chỉ đạo từng năm học của Bộ GD&ĐT và Sở GD&ĐT; vạch kế hoạch, bao gồm dự kiến thời gian chuẩn bị, thời gian tiến hành HĐGDĐĐ, dự kiến nội dung và hình thức hoạt động, dự kiến điều kiện về kinh phí, phương tiện hoạt động và CSVC cho HĐGDĐĐ; dự kiến lực lượng tham gia chuẩn bị HĐGDĐĐ cho HS, gồm GV, cha mẹ HS, đoàn - đội, các lực lượng xã hội,...; xây dựng cụ thể chương trình HĐGDĐĐ trong năm học, từng học kỳ, tháng; bồi dưỡng đội ngũ nòng cốt về kỹ năng tổ chức, điều khiển HĐGDĐĐ cho HS,...; đôn đốc, kiểm tra việc chuẩn bị.

Trong XDKH HĐGDĐĐ cho HS, ngoài việc xác định đúng mục tiêu GDĐĐ cho HS thì cần phải tiến hành xây dựng chương trình kế hoạch hoạt động về mặt nội dung, XDKH sử dụng phương tiện, CSVC, kinh phí và XDKH phối hợp các LLGD trong và ngoài nhà trường cho HS.

2.2.2. *Quản lý mục đích HĐ GDĐĐ cho HS*

Mục đích HĐGDĐĐ cho HSTH là mô hình về phẩm chất đạo đức mà nhà trường hướng tới xây dựng cho HS. Mục đích tổng thể đó được phân hóa thành các mục tiêu cụ thể về nhận thức, về thái độ, về hành vi đạo đức của HS. Quản lý mục đích HĐ GDĐĐ cho HSTH là phân hóa mô hình mục tiêu GDĐĐ thành các mục tiêu bộ phận, gắn mục tiêu đó vào các nội dung giáo dục, gắn vào các loại hình hoạt động của nhà trường.

Người quản lý phải biết gắn mục đích, mục tiêu GDĐĐ cho HS thông qua các loại hình hoạt động cụ thể trong nhà trường. Mọi HĐGDĐĐ phải có tính xác định về mục đích. Trong trường tiểu học có nhiều loại hình hoạt động của GV, hoạt động của HS, hoạt động của các tổ chức đoàn thể. CBQL nhà trường phải biết tổ chức các loại hình hoạt động trong nhà trường, đồng thời chỉ đạo cho các chủ thể hoạt động xác định mục đích, mục tiêu giáo dục của hoạt động đó. Thông qua hoạt động đó để trực tiếp hoặc gián tiếp tác động đến HS, mô phạm cho HS về đạo đức, lối sống, phong cách làm việc.

Để thực hiện các mục tiêu GDĐĐ, hiệu trưởng phải biết tổ chức khai thác các nguồn nhân lực, vật lực, tài lực, tin lực trong và ngoài nhà trường. Đặc biệt, phải biết tổ chức khai thác một cách hợp lý, có hiệu quả các nguồn lực hiện có trong nhà trường.

Để quản lý HĐGDĐĐ cho HS ở các trường tiểu

học được thuận lợi, cần thực hiện tốt nội dung quản lý tiến trình tổ chức HĐGDĐĐ cho HS. Bắt đầu từ khâu chuẩn bị; khâu tổ chức thực hiện và khâu kết thúc tiến trình tổ chức HĐGDĐĐ cho HS. Ngay từ khâu chuẩn bị, quản lý cần phải tính đến tất cả các yếu tố bảo đảm như về nhân lực, vật lực và các điều kiện bảo đảm khác cho việc tổ chức hoạt động GDĐĐ. Tổ chức thực hiện HĐGDĐĐ là khâu then chốt của tiến trình quản lý, do đó nhà quản lý cần tập trung chỉ đạo, hướng dẫn cụ thể hóa chương trình, nội dung, hình thức, phương pháp giáo dục.

Trong tiến trình tổ chức thực hiện HĐGDĐĐ cho HS cần có sự kết hợp nhiều phương pháp sư phạm tiên tiến, sử dụng hợp lý các phương pháp tạo thành một chỉnh thể thống nhất để triển khai các HĐGDĐĐ cho HS ở các trường tiểu học. Chỉ đạo sử dụng, đa dạng hóa các phương pháp, hình thức tổ chức HĐGDĐĐ cho HS ở các trường tiểu học.

2.2.3. Quản lý các lực lượng GDĐĐ cho HS

Quản lý đội ngũ GDĐĐ cho HS là một trong những nội dung rất quan trọng trong quản lý nhà trường. Muốn vậy, Hiệu trưởng cần tiến hành các hoạt động quản lý, tổ chức lực lượng GDĐĐ cho HS. Phân công rõ ràng từng nội dung công việc đến từng người thực hiện, cụ thể về nội dung công việc, thời gian hoàn thành, chất lượng sản phẩm. Xác lập cơ cấu phối hợp với các bộ phận chức năng để công việc được tiến hành đồng bộ, toàn diện, đúng tiến độ của kế hoạch đã đề ra.

Chủ thể thực hiện HĐGDĐĐ cho HSTH là đội ngũ GVCN, đội ngũ cán bộ Đoàn, cán bộ tiểu ban thực hiện HĐGDĐĐ và HS. Theo đó, quản lý lực lượng GDĐĐ cho HSTH cần phải quản lý cả đội ngũ GVCN, đội ngũ cán bộ Đoàn, cán bộ tiểu ban thực hiện HĐGDĐĐ và HS.

Quản lý ĐNGV thực hiện HĐGDĐĐ cho HS: Trong thực tế hoạt động tại các nhà trường nói chung, trường tiểu học nói riêng, GVCN luôn là người thiết kế, tổ chức thực hiện các HĐGDĐĐ tại lớp mình, bởi vậy cần phải quản lý tốt đội ngũ GVCN.

Quản lý ĐN cán bộ Đoàn và cán bộ tiểu ban thực hiện HĐGDĐĐ: Tiểu ban HĐGDĐĐ. Với vai trò là thành viên tiểu ban HĐGDĐĐ của nhà trường, cán bộ Đoàn thanh niên có vai trò rất quan trọng trong việc chỉ đạo và phối hợp tổ chức HĐGDĐĐ cho HS.

Quản lý HS: Đây là quản lý việc thực hiện các nhiệm vụ của HS trong quá trình học tập và rèn luyện thói quen, hành vi đạo đức. Hạt nhân của quản lý HS trong quá trình GDĐĐ là quản lý các hoạt động của HS, quản lý các mối quan hệ và kết quả chuyển hóa những chuẩn mực giá trị đạo đức của xã hội thành thái

độ, niềm tin, thói quen hành vi đạo đức tốt đẹp của từng HS.

Đề quản lý đối tượng GDĐĐ là HS, đòi hỏi các nhà QLGD phải sâu sát nắm chắc số lượng,

2.2.4. Quản lý nội dung, phương pháp GDĐĐ cho HS - Quản lý nội dung GDĐĐ cho HS

Nhà trường TH quản lý các nội dung GDĐĐ cho HS trong thời kỳ CNH, HĐH cần tập trung GD, các giá trị đạo đức truyền thống, giáo dục các hành vi hàng ngày, Giáo dục ý thức cộng đồng, biết “uống nước nhớ nguồn”, “đền ơn đáp nghĩa”, bảo vệ của công, tình yêu quê hương đất nước, yêu thương con người, giúp đỡ đồng bào, bảo vệ và giữ gìn tổ quốc, vững vàng lý tưởng cách mạng. Chính quyền địa phương, đoàn thanh niên, hội phụ nữ, khu dân cư trẻ sinh sống giáo dục truyền thống của địa phương cho HSTH qua hội làng, rước kiệu, lễ hội,... biết những tập quán phong tục của địa phương, đoàn kết, tương thân, tương ái với làng xóm, khu phố,...

- Quản lý phương pháp GDĐĐ cho HSTH

Tổ chức tuyên truyền, nâng cao nhận thức đối với các lực lượng tham gia GDĐĐ và quản lý HĐGDĐĐ cho HS về GDĐĐ và quản lý HĐGDĐĐ cho HS, là biện pháp quản lý có ý nghĩa trên hết.

Hiệu trưởng là người trực tiếp “*Lên kế hoạch - tổ chức chỉ đạo thực hiện - giám sát kiểm tra - xử lý kết quả*” GDĐĐ HSTH quán triệt những Chỉ thị, Nghị quyết của Đảng, Nhà nước, Ngành về GDĐĐ HS; Tổ chức tốt việc triển khai thực hiện kế hoạch GDĐĐ cho HS, trong các nội dung giáo dục có ý nghĩa quyết định thành công GDĐĐ HS trường học. Các thành viên tham gia GDĐĐ và quản lý HĐGDĐĐ HS cần thực hiện tốt các yêu cầu cụ thể với nhiệm vụ, chức năng của mình.

Đối với GV chủ nhiệm: Là người trực tiếp thay mặt nhà trường giáo dục HS, là người thực hiện sự phối hợp, liên kết bền chặt với GV bộ môn, các đoàn thể trong nhà trường, giữa “*Gia đình - Nhà trường - Xã hội*”.

Đối với GV bộ môn: Mỗi một GV bộ môn, hãy phấn đấu dạy tốt môn học của mình, chú ý đến mọi đối tượng HS, để tận tình giúp đỡ các em tiếp thu tốt nhất kiến thức mình truyền đạt.

2.2.5. Tổ chức phối hợp hoạt động các lực lượng tham gia GDĐĐ cho HS

Nhà trường thực hiện tốt việc phối hợp với xã hội góp phần tạo ra môi trường xã hội lành mạnh, hạn chế những tác động tiêu cực trực tiếp tới quá trình hình thành nhân cách HS; cụ thể các nội dung phối hợp gồm:

* *Nhà trường thực hiện việc phối hợp với gia đình trong GDĐĐ HSTH;*

* Tổ chức phối hợp các LLGD trong nhà trường

* Tổ chức phối hợp giáo dục các LLGD trong và ngoài nhà trường

* Tổ chức phối hợp các LLGD trong hoạt động chính khóa, hoạt động ngoại khóa, trong giáo dục chính quy và giáo dục thường xuyên

2.2.6. Tổ chức kiểm tra, đánh giá HĐGDĐĐ cho HS

Kiểm tra là một trong những chức năng quan trọng của QLGD. Kiểm tra luôn gắn liền với đánh giá, nó là điều kiện để đánh giá. Mục đích của hoạt động KTĐG GDĐĐ là để đánh giá việc thực hiện kế hoạch và kết quả GDĐĐ cho HS. Kiểm tra, đánh giá GDĐĐ cho HSTH bao gồm nhiều khâu: KTĐG việc XDKH giáo dục; KTĐG tình trạng triển khai thực hiện kế hoạch giáo dục đã được phê duyệt; kiểm tra, đánh giá tiến độ thực hiện các nhiệm vụ, nội dung giáo dục; về phương pháp tiến hành; kiểm tra kết quả từng hoạt động cụ thể về nội dung, hình thức, biện pháp tổ chức; KTĐG kết thúc thực hiện kế hoạch HĐGDĐĐ cho HS, đây là khâu KTĐG kết quả thực hiện của các LLGD. Thông qua KTĐG phát hiện sai sót, lệch lạc, tìm ra nguyên nhân để điều chỉnh, uốn nắn kịp thời.

3. Kết luận

Quản lý HĐGDĐĐ cho HSTH là một hệ thống những tác động sư phạm hợp lý và có hướng đích của CTQL đến GV, HS, các lực lượng trong và ngoài

nhà trường nhằm huy động và phối hợp sức lực của họ vào HĐGDĐĐ cho HSTH. QL HĐ GD ĐĐ giúp thực hiện mục tiêu mục tiêu giáo dục nhân cách và rèn luyện đạo đức cho HSTH.

Quản lý HĐGDĐĐ cho HSTH chịu sự tác động, chi phối của nhiều yếu tố: Các yếu tố thuộc về nhà trường. Các yếu tố thuộc về môi trường xã hội như: Giáo dục gia đình; điều kiện kinh tế, chính trị, văn hóa xã hội,... bài viết phân tích các nội dung QLHD GDĐĐ đáp ứng Chương trình GDTH trong bối cảnh hiện nay

Tài liệu tham khảo

1. Ban Bí thư TƯ Đảng (2004), *Chỉ thị số 40-CT/TW ngày 15-6-2004 về xây dựng đội ngũ nhà giáo và CBQLGD*, Hà Nội.

2. Bộ Giáo dục và Đào tạo (2014), *Thông tư 22/2016/TT-BGDĐT - Sửa đổi, bổ sung một số điều của Quy định đánh giá HSTH ban hành kèm theo Thông tư số 30/2014/TT-BGDĐT ngày 28/8/2014*. NXB Giáo dục, Hà Nội.

3. Bộ Giáo dục và Đào tạo (2007) *Quyết định Số 50/2007/QĐ - BGDĐT ban hành công tác giáo dục phẩm chất chính trị, đạo đức, lối sống cho HS, SV trong các trường THPT, ĐH, CĐ*. Hà Nội

4. Bộ Giáo dục và Đào tạo (2010), *Điều lệ trường tiểu học*, NXB Giáo dục, Hà Nội.

Phát triển hứng thú nhận thức cho trẻ mẫu giáo... (tiếp theo trang 218)

Cách tiến hành:

Bước 1: Lựa chọn chủ đề và nội dung chơi

Bước 2: Thiết kế trò chơi bằng văn bản;

Bước 3: Lựa chọn hình ảnh, âm thanh, tranh minh họa cho trò chơi;

Bước 4: Thiết kế bộ câu hỏi liên quan chèn hiệu ứng;

Bước 5: Kiểm tra hệ thống trò chơi và chỉnh sửa (nếu có);

Bước 6: Lưu và xuất file trò chơi;

3. Kết luận

Qua khảo sát thực trạng, GV đã nhận thức được sự cần thiết của tổ chức TCHT nhằm phát triển hứng thú nhận thức cho trẻ và các biểu hiện của trẻ. Tuy nhiên, GV vẫn còn gặp khó khăn lớn đó là biện pháp tổ chức hoạt động vì họ chưa tận dụng được hết tối đa những ưu điểm của từng biện pháp dẫn đến mức độ biểu hiện HTNT của trẻ chỉ đạt ở mức trung bình và thấp.

Tổ chức TCHT để trẻ PTHNT là rất quan trọng. Điều này sẽ giúp trẻ mở rộng hơn về kiến thức, được

trau dồi kỹ năng và góp phần phát triển tư duy logic cho trẻ. Nhóm Tác giả đề xuất bốn biện pháp nâng cao tính tích cực của trẻ khi tham gia hoạt động và giúp GV dễ dàng linh hoạt trong từng khâu chuẩn bị, thời gian tổ chức và đánh giá hoạt động.

Tài liệu tham khảo

1. Phạm Ngọc Thủy (2008), *Những biện pháp gây hứng thú trong dạy học hóa học ở phổ thông*, Luận văn thạc sĩ, ĐHSPTP HCM.

2. Nguyễn Thị Hòa (2003), *Biện pháp tổ chức TCHT nhằm phát huy tính nhận thức của trẻ MG lớn (5-6 tuổi)*, Luận án tiến sĩ GDH.

3. Nguyễn Thị Hòa (2013), *Phát huy tính tích cực nhận thức của trẻ MG 5-6 tuổi trong trò chơi học tập*, NXB ĐHSPTP

4. Nguyễn Ánh Tuyết, Nguyễn Thị Hòa, Đinh Văn Vang (1996), *Hướng dẫn trẻ MG chơi*, NXB Đại học Quốc gia Hà Nội.

5. Hồ Thị Hòa (2017), *Biện pháp kích thích hứng thú nhận thức cho trẻ 5-6 tuổi trong trò chơi vận động ở trường mầm non*, LV thạc sĩ, ĐHSPTP.